

การพัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*
DEVELOPMENT OF THE TRAINING PACKAGE ON DISTANCE
SUPERVISION FOR EDUCATIONAL SUPERVISORS UNDER OFFICE
OF THE NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION

วารลี ทองแก้ว

Waralee Thongkaew

สุมาลี สังข์ศรี

Sumalee Sungsi

สารีพันธ์ุ สุวรรณ

Sareepan Supawan

สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi Province, Thailand

E-mail: waranuch2010@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนิเทศทางไกลในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ 2) สร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล และ 3) ทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาการนิเทศทางไกลในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ ระยะที่ 2 สร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล โดยการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน และจากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 คน หลังจากนั้นจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน และระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล กับ กลุ่มตัวอย่างคือ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า 1) การนิเทศทางไกลทั้งในและต่างประเทศ มีเป้าหมายเพื่อนิเทศครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สื่อแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์ ใช้กระบวนการนิเทศทางไกล 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนเตรียมการนิเทศ การให้ความรู้ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผลนิเทศ กิจกรรมการนิเทศ ได้แก่ การบรรยายให้ความรู้

* Received 3 January 2023; Revised 30 January 2023; Accepted 31 January 2023

สังเกตการสอนและการสัมภาษณ์ 2) ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบได้แก่ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา สื่อในการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การปฏิสัมพันธ์และการประเมินผลและ 3) ผลการทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมพบว่าชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะหลังการอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.94 และผู้รับการอบรมมีความเห็นในระดับมากกว่าชุดฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ ชุดฝึกอบรม, การนิเทศทางไกล, ศึกษานิเทศก์, การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

This research aims to 1) study the current method of distance supervision both domestically and internationally; 2) create a distance supervision training package; and 3) test and evaluate the distance supervision training package for the supervisor under Office of the Non-formal and Informal Education. This study was a research and development research. The research was divided into 3 phases: The first phase was the study of the current method of distance supervision both domestically and internationally; the second phase was the construction of the distance supervision training package by interviewing 5 supervisors and giving a questionnaire to 120 people. The results were then discussed by a group of 8 experts. The third phase was to test and evaluate the distance supervision training package. The sample group was a group of 17 supervisors, obtained by purposive sampling. It was discovered that: 1) the goal of both domestic and international distance supervision research is to provide teachers and administrators through the use of online and offline media. The distance supervision process consisted of four stages, supervision planning stage, knowledge sharing stage, supervision operation stage and evaluation and supervision results reporting. The supervision activities in this research consisted of three activities, namely educational lectures, observing teaching and interviews; 2) The developed distance supervision training package consisted of 7 components: objectives, target groups, content of study, training materials, training activities, interaction, and evaluation; 3) The results of the test and evaluation of the training package found that the distance supervision training

package was effective according to the criteria. The trainees' knowledge after training was significantly different at the statistical level of .05 when compared to their knowledge before training. Notably, 82.94% of the trainees were also found to be skillful after training. They also had a high level of opinion that the training package could be applied in the field.

Keywords: Training Package, Distance Supervision, Supervisor, Non-Formal and Informal Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้การจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนในชาติได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ในส่วนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหรือเรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.” มีหน้าที่ในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และมีสำนักงาน กศน.จังหวัด เป็นหน่วยงานการปฏิบัติในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด เพื่อการกำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาและดำเนินการกิจงานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาต่อเนื่อง ด้านการศึกษาตามอัธยาศัยและงานตามนโยบายและจุดเน้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2561)

จากการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยข้างต้น ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝน ปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ การนิเทศการศึกษาก็เป็นกระบวนการสำคัญที่มีเป้าหมายในการพัฒนาครูผู้สอน มุ่งให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาครู เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นบทบาทของศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. ที่มีหน้าที่ในการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผลและรายงานผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา วิจัยและพัฒนา นวัตกรรม การนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา แนะนำด้านวิชาการให้แก่สถานศึกษา หน่วยงานและภาคีเครือข่ายเมื่อศึกษางานด้านการนิเทศการศึกษาของสำนักงาน กศน. พบว่า ได้มีการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ กศน. จำนวนทั้งสิ้น 19 กลุ่มจังหวัด และพบว่า มีจำนวนถึง 40 จังหวัดที่ไม่มี

ศึกษานิเทศก์และมีจำนวนถึง 22 จังหวัดที่มีศึกษานิเทศก์เพียงคนเดียว ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรคในการนิเทศ เนื่องจากในแต่ละจังหวัดครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้าง หลายพื้นที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่ชายขอบหรือในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยอันเนื่องมาจากความไม่สงบในพื้นที่ เช่น กลุ่มชายแดนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านเชื้อชาติ การศึกษา การนับถือศาสนาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม (สำนักงาน กศน. จังหวัดชายแดนใต้, 2564) นอกจากนี้เมื่อศึกษารายงานการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ พบว่า ภารกิจด้านการนิเทศในแต่ละปีงบประมาณ มีหลากหลายประเด็น ได้แก่ 1) งานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การศึกษาต่อเนื่อง 3) การศึกษาตามอัธยาศัย 4) เรื่องอื่น ๆ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2561) จากประเด็นการนิเทศที่มากมายดังกล่าวและศึกษานิเทศก์ที่มีจำนวนน้อย ทำให้ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ดังปรากฏในรายงานการนิเทศการศึกษาได้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอต่อสำนักงาน กศน. พบว่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ศึกษานิเทศก์ส่วนกลางได้เสนอแนะต่อสำนักงาน กศน. ส่วนกลางว่าควรจัดให้มีศึกษานิเทศก์ในสำนักงาน กศน. จังหวัดครบทุกจังหวัด และควรพัฒนาบุคลากรทุกประเภทของสำนักงาน กศน. อย่างเป็นระบบ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2557) ซึ่งจากความขาดแคลนศึกษานิเทศก์ในการทำหน้าที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาครูผู้สอนย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา เช่น จากผลคะแนนของผู้เข้าสอบ N-NET ภาคเรียนที่ 2/2560 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. ภาคใต้ที่มีศึกษานิเทศก์เพียงแค่ 4 จังหวัด จาก 14 จังหวัด พบว่า ระดับประถมศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 38.67 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ที่มีค่าเท่ากับ 40.71 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.90 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ที่มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 37.85 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.99 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศที่มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 33.30 (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2561)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ควรต้องหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทั้งที่มีศึกษานิเทศก์ไม่ครบทุกจังหวัดและมีจำนวนน้อย วิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือการนิเทศทางไกล เนื่องจากการนิเทศทางไกล เป็นการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ในการส่งคำชี้แนะ คำปรึกษามีการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารสองทางและวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ มีการใช้แพลตฟอร์มในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้มีความยืดหยุ่นของตารางการนิเทศ สามารถนิเทศให้กับผู้รับการนิเทศได้จำนวนมาก สอดคล้องกับ Bernard, J. M. & Goodyear, R. K. ที่ให้นิยามว่าเป็นการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ โดยที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอยู่คนละสถานที่กัน ลดปัญหาระยะทางที่ห่างไกลและเป็นทางเลือกหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้ แม้จะมีข้อจำกัดด้านเวลา พื้นที่หรือต้นทุน (Bernard, J. M. & Goodyear, R. K, 2014) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการศึกษาทางไกลที่ว่า เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกันแต่มีระบบการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเอง

มากที่สุดโดยศึกษาเล่าเรียนจากสื่อประสมที่ประกอบด้วยสื่อหลักและสื่อเสริมและพึงพาความช่วยเหลือจากอาจารย์น้อยที่สุด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2536) นอกจากนี้ การศึกษาทางไกลยังเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนที่อยู่คนละที่กัน สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้โดยผ่านเครื่องมือต่างๆ ด้วยรูปแบบการเรียนทางไกลที่เป็น “New Normal” ผู้เรียนสามารถพบปะกันผ่านแพลตฟอร์มการประชุมทางวิดีโอโดยอยู่ในพื้นที่ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว (Torman, M, 2020)

ดังนั้น การนิเทศทางไกล จึงสามารถนำมาพัฒนาใช้เป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมการนิเทศ ในกรณีที่ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอยู่คนละสถานที่กันและไม่สามารถพบปะกันได้อย่างต่อเนื่อง แต่สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ทั้งผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศและเพื่อนครูผู้รับการนิเทศด้วยกันเอง เสมือนกับเป็นการนิเทศแบบเผชิญหน้ากันในที่แห่งเดียวกัน ทั้งนี้ โดยเลือกสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการนิเทศการสอน จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลสำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนิเทศทางไกลในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ
2. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา เป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการนิเทศทางไกลในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ เป็นการศึกษาวรรณกรรม ที่เกี่ยวกับการนิเทศทางไกลและสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ เพื่อนำผลที่ได้มาสังเคราะห์ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทางไกลทั้งในและต่างประเทศ ในช่วงระยะเวลา ปี พ.ศ 2552 ถึงปี พ.ศ 2562 และสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการดำเนินการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานการศึกษานอกระบบ จำนวน 2 หน่วยงาน และศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานการศึกษาในระบบ จำนวน 2 หน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสารและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร โดยการศึกษาการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดประเด็นการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นนำแบบวิเคราะห์เอกสารที่พัฒนาขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดเก็บข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศทางไกล แล้วนำมากำหนดประเด็นในแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 ประเด็น คือ 1) วัตถุประสงค์การนิเทศ 2) กลุ่มเป้าหมาย 3) เนื้อหาการนิเทศ 4) กระบวนการนิเทศ 5) สื่อที่ใช้ในการนิเทศ 6) การปฏิสัมพันธ์ และ 7) การประเมินผล หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คุชชินนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทางไกลทั้งในและต่างประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2562 แล้วดำเนินการทำการบันทึกข้อมูลลงในเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ทำการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานการศึกษาในระบบและหน่วยงานการศึกษา นอกกระบบ โดยติดต่อศึกษานิเทศก์ผ่านทางโทรศัพท์และ Line เพื่อชี้แจงขั้นตอนกระบวนการสัมภาษณ์ และวัน เวลา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเผชิญหน้าโดยตรง และแบบออนไลน์ ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อหนึ่งคน หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการนิเทศ และบันทึกข้อมูลลงในเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความ

ระยะที่ 2 การสร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกล ของสำนักงาน กศน.

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัด และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายงานด้านการนิเทศการศึกษา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำนวน 176 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ของสำนักงาน กศน. จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่ม

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายงาน ด้านการนิเทศการศึกษา รวม 120 คน โดยใช้สูตรของเครชีและมอร์แกน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกลของสำนักงาน กศน.

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกล โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของสำนักงาน กศน. และจากการค้นคว้าในระยะที่ 1 นำมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกล

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและจากการค้นคว้าในระยะที่ 1 และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) เพื่อกำหนดรายละเอียดของ ข้อคำถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามและเนื้อหา ด้วยการให้คะแนนในข้อคำถามแต่ละข้อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำมาหาค่าประสิทธิภาพของแบบสอบถาม โดยนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha- Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbrach)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ไปยังสำนักงาน กศน. จังหวัด หลังจากนั้นติดต่อศึกษานิเทศก์ผ่านทาง e-mail เพื่อชี้แจงขั้นตอนการสัมภาษณ์และกำหนดวัน เวลา ด้วยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าและผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ต่อไป

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงาน กศน.

จังหวัด เพื่อแจ้งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน โดยจัดทำเป็นแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามและนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ ของสำนักงาน กศน. เป็นการจัดทำร่างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล โดยมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์คือเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศทางไกล 2) กลุ่มเป้าหมายคือศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. 3) เนื้อหา จำนวน 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 2 เรื่องการวางแผนและเตรียมการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 3 เรื่องการพัฒนาสื่อเพื่อการนิเทศทางไกล หน่วยที่ 4 เรื่องการปฏิบัติการนิเทศทางไกล และหน่วยที่ 5 เรื่องการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศทางไกล 4) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม มีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักและ สื่อเสริมเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 5) กิจกรรมการฝึกอบรม ได้แก่ การทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมภาพรวม การทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการอบรมรายหน่วย การทำแบบฝึกปฏิบัติรายหน่วยและการทำกิจกรรมการวัดทักษะการนิเทศทางไกล 6) การปฏิสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ผ่านกลุ่มในโปรแกรมไลน์ และ 7) การประเมินผล ได้แก่ (1) การวัดความรู้ (2) การประเมินทักษะและ (3) ประเมินความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลไปใช้ หลังจากนั้นจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการนำร่างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน เพื่อให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลแบบเดี่ยว

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. จำนวน 39 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล ทำแบบทดสอบก่อนการอบรมภาพรวม แบบฝึกหัดก่อนการอบรมรายหน่วย ศึกษาเนื้อหารายหน่วย ทำแบบฝึกปฏิบัติรายหน่วย ตรวจสอบแนวคำตอบ ทำแบบฝึกหัดหลังการอบรมรายหน่วย และเมื่อศึกษาครบทั้ง 5 หน่วยแล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังการอบรมภาพรวมและทำแบบประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ชุดฝึกอบรม ตามลำดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ผลการทดสอบประสิทธิภาพ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอ การปรับแก้ไขต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกลแบบกลุ่ม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. จำนวน 39 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกล ทำแบบทดสอบก่อนการอบรมภาพรวม ทำแบบฝึกหัดก่อนการอบรมรายหน่วย ศึกษาเนื้อหาหน่วย ทำแบบฝึกปฏิบัติรายหน่วย ตรวจสอบแนวคำตอบ ทำแบบฝึกหัดหลังการอบรมรายหน่วย และเมื่อศึกษาครบทั้ง 5 หน่วยแล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังการอบรมภาพรวมและทำแบบประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ชุดฝึกอบรม ตามลำดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ผลการทดสอบประสิทธิภาพ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอการปรับแก้ไขต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. จำนวน 39 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. จำนวน 17 คน ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงและสมัครใจและไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างในขั้นทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกล แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม กิจกรรมวัดทักษะกรณีทดสอบทางไกล และแบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกลไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกล ทำแบบทดสอบก่อนการอบรมภาพรวม ทำแบบฝึกหัดก่อนการอบรมรายหน่วย หลังจากนั้นทำการศึกษาเนื้อหา รายหน่วย ทำแบบฝึกปฏิบัติหลังสิ้นสุดการอบรมรายหน่วย แล้วทำการตรวจสอบแนวคำตอบ หลังจากนั้นกลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกหัดหลังการอบรมรายหน่วย และเมื่อศึกษาครบทั้ง 5 หน่วยแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังการอบรมภาพรวมและทำแบบประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกล ตามลำดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะกรณีทดสอบทางไกลและความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมกรณีทดสอบทางไกลไปใช้

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม E_1/E_2 ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของคะแนนทดสอบ

ความรู้ก่อนและหลังการอบรม โดยการทดสอบค่าที (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การพัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาการนิเทศทางไกลในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ

1.1 ผลการศึกษาการนิเทศทางไกลในประเทศไทย พบว่า วัตถุประสงค์หลักของการนิเทศ เพื่อให้ความรู้ นิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา เนื้อหาที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา กระบวนการนิเทศทางไกล มีขั้นตอน จำนวน 4 ขั้นตอนคือ วางแผนเตรียมการนิเทศ ให้ความรู้ ปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชั้นการให้ความรู้ นำเสนอทักษะการปฏิบัติงาน ชั้นของการปฏิบัติการนิเทศมีการใช้สื่อหลากหลายชนิด เช่น Line, Zoom meeting และ Google Meet กิจกรรมการนิเทศ ได้แก่ บรรยายให้ความรู้ สังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงาน การปฏิสัมพันธ์ เป็นการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อแบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์และการประเมินผล โดยการสังเกตการสอน รายงานผลการนิเทศ และจากแบบประเมินต่าง ๆ

1.2 ผลการศึกษาการนิเทศทางไกลในต่างประเทศ พบว่า วัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา แพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่นอกโรงพยาบาล ครูฝึกสอน เนื้อหาการนิเทศ ได้แก่ เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติงานด้านการแพทย์ กระบวนการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย 4 ขั้นคือ ขั้นที่ 1 ประสานไปยังผู้รับการนิเทศผ่านสื่อออนไลน์ ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการนิเทศโดยการสังเกตการสอนออนไลน์ ขั้นที่ 3 รายงานผลการปฏิบัติงานโดยใช้สื่อออนไลน์ ขั้นที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ การสอบถามและสังเกตการปฏิบัติงานผ่านสื่อออนไลน์ ด้านสื่อที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ Zoom, Google Meet, MS Teams, Skype เป็นต้น ด้านกิจกรรมในการนิเทศ ได้แก่ บรรยายให้ความรู้ สังเกตการสอน การปฏิบัติงาน ด้านการปฏิสัมพันธ์ เป็นการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อแบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์และข้อความออนไลน์ และด้านการประเมินผล จากการสังเกตการสอน การปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. ผลการสร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

2.1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการนิเทศทางไกล 1) ด้านสภาพการนิเทศการศึกษา พบว่า มีการนำผลการนิเทศของปีก่อนหน้า นโยบาย จุดเน้นทั้งของสำนักงาน กศน.มาใช้ในการทำแผน กิจกรรมการนิเทศ ขึ้นอยู่กับ

เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการนิเทศ การประสานงานไปยังสถานศึกษาจะใช้ผ่านระบบ My office และสื่อสังคมออนไลน์ การปฏิบัติการนิเทศ มีการสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและสภาพปัจจุบันของประเด็นการนิเทศนั้นๆ กิจกรรมการนิเทศส่วนใหญ่จะใช้การบรรยาย การประชุมปฏิบัติการ และการประเมินผลการนิเทศ มีการใช้ตัวชี้วัดทั้งจากส่วนกลางและจังหวัด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การนิเทศ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น 2) ด้านปัญหาการนิเทศการศึกษา พบว่า ไม่สามารถดำเนินงานการนิเทศได้ตามแผนไว้ เนื่องจากมีงานเร่งด่วน ศึกษานิเทศก์ต้องรับผิดชอบหลายงาน และมีจำนวนน้อย ทำให้ไม่สามารถนิเทศได้ทั่วถึงและต่อเนื่อง พบปัญหาการประสานงานไปยังสถานศึกษาที่อยู่ในเขตทุรกันดาร ระยะเวลาในการนิเทศไม่เพียงพอ และ 3) แนวทางการนิเทศทางไกล พบว่า ศึกษานิเทศก์ต้องการ มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศทางไกล ได้แก่ วิธีการนิเทศทางไกล สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกล และการประเมินผลการนิเทศทางไกล สื่อที่ใช้ควรเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถส่งไปยังผู้รับได้โดยตรงและรวดเร็ว สำหรับการประเมินผลการนิเทศควรใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น แบบสอบถามออนไลน์ พูสัมภาษณ์ออนไลน์หรือรายงานแบบออนไลน์

2.2 ผลการออกแบบและผลิตชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบคือ 1) วัตถุประสงค์ 2) กลุ่มเป้าหมาย 3) เนื้อหา 4) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) การปฏิสัมพันธ์และ 7) การประเมินผล ผลการประเมินเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.97

3. ผลการทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

3.1 ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ค่า E_1/E_2 เท่ากับ 83.44/81.41

3.2 การประเมินความรู้ ศึกษานิเทศก์ที่ได้รับการอบรม มีความรู้หลังการอบรม สูงกว่าก่อน การอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของผู้รับการอบรมก่อนและหลังการอบรม (n=17)

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนการอบรม	25	16.06	2.01	16	8.60*	0.00
หลังการอบรม	25	21.24	1.20			

*p<.05

3.3 การประเมินทักษะการนิเทศทางไกล ศิษยานิเทศก์ที่ได้รับการอบรม มีทักษะการนิเทศทางไกล ในระยะหลังการอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.94

3.4 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบจากการสรุปผลนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาการนิเทศทางไกลในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ

1.1 ผลการศึกษาการนิเทศทางไกลในประเทศไทย พบว่า วัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อให้ความรู้ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา เนื้อหาที่ใช้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การวัดและประเมินผลการศึกษา กระบวนการนิเทศทางไกลมี 4 ขั้นตอนคือ การวางแผนเตรียมการนิเทศ การให้ความรู้ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลและรายงานผล การนิเทศ โดยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line, Zoom เป็นต้น กิจกรรมการนิเทศ ได้แก่ บรรยายให้ความรู้ สังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงาน การปฏิสัมพันธ์ เป็นการปฏิสัมพันธ์ผ่าน สื่อแบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์และข้อความออนไลน์ และประเมินผล จากการสังเกตการสอน หรือการปฏิบัติงาน รายงานผลการนิเทศ และจากแบบประเมินต่าง ๆ นอกจากนี้จากแนวคิด ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการนิเทศ ทางไกลว่าเพื่อส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540) และอีกทั้งงานวิจัยของ Fendi et al. มีการใช้ สื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ เช่น Google Meet และ Zoom ในการนิเทศระหว่างผู้บริหารและ ครูในช่วงการระบาดใหญ่ของโควิด 19 (Fendi, H. et al, 2020) และงานวิจัยของ Nonthaputha et al. มีพัฒนาระบบการนิเทศออนไลน์ สำหรับครูเตรียมอุดมศึกษา อุดสาหกรรมโดยใช้การประเมินผลด้วยการจัดส่งรายงาน ส่งชิ้นงานผ่านระบบและผู้นิเทศแสดงความเห็นเกี่ยวกับชิ้นงานผ่านระบบได้ (Nonthaputha, T. et al, 2021)

1.2 ผลการศึกษาการนิเทศทางไกลในต่างประเทศ มีการดำเนินการทั้งใน หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานทางการแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ครูฝึกสอน แพทย์ที่ ปฏิบัติหน้าที่นอกโรงพยาบาล เนื้อหาที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาเฉพาะ การปฏิบัติงานด้านการแพทย์ ด้านกระบวนการนิเทศ มี 4 ขั้นตอนคือ 1) ประสานไปยังผู้รับการนิเทศ 2) ปฏิบัติการนิเทศโดยการสังเกตการสอนออนไลน์ 3) รายงานผล การจัดการเรียนรู้อหรือผลการปฏิบัติงานผ่านสื่อออนไลน์ และ 4) ประเมินผลการนิเทศ การ

สังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงานผ่านสื่อออนไลน์ สื่อที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ Zoom, Google Meet, Skype เป็นต้น กิจกรรมในการนิเทศ ได้แก่ บรรยายให้ความรู้ สังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงาน การปฏิสัมพันธ์ เป็นการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อแบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์และข้อความออนไลน์ และการประเมินผล จากการสังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงาน นอกจากนี้จากแนวคิดของ Bender, S. & Dykeman, C. ได้กล่าวว่า สื่อในการนิเทศทางไกล มีสองรูปแบบคือแบบออนไลน์ และแบบออฟไลน์ (Bender, S. & Dykeman, C, 2016) และจากงานวิจัยของ Burrack, F. พบว่า มีการใช้การประชุมทางวิดีโอเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและให้คำปรึกษา โดยมีการใช้สื่อออนไลน์ เช่น Skype, iChat เป็นต้น (Burrack, F, 2012) อีกทั้งจากการศึกษา งานวิจัยของ Watters, Y. & Northey W. F. พบว่า มีการใช้สื่อออนไลน์ เช่น Zoom, MS Team, Skype ในการโต้ตอบกันระหว่างหัวหน้างานและแพทย์ผู้ปฏิบัติงานนอกโรงพยาบาลในสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 (Watters, Y. & Northey W. F, 2020)

2. ผลการสร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล พบว่า ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) กลุ่มเป้าหมาย 3) เนื้อหา 4) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม 5) กิจกรรมฝึกอบรม 6) การปฏิสัมพันธ์และ 7) การประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเบื้องต้นว่า ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล ในภาพรวมสอดคล้องกันได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ 0.97 และผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกอบรม ทำให้ได้ชุดฝึกอบรมที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพใน ทุกองค์ประกอบ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ มาใช้ในการดำเนินการ ซึ่งกล่าวว่า องค์ประกอบเชิงรูปธรรมของชุดฝึกอบรมทางไกล ประกอบด้วย แผนการสอน เนื้อหาสาระ สื่อที่ใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เครื่องมือประเมิน คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลและแบบฝึกปฏิบัติ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558) จึงส่งผลให้ชุดฝึกอบรมที่พัฒนามีค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับสูง รวมทั้งนำแนวคิดขั้นตอนการออกแบบการฝึกอบรมของ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ ที่มีการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระและประสบการณ์ กำหนดช่องทาง สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม การกำหนดแนวทางประเมินการฝึกอบรม (วาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2561) นอกจากนี้จากงานวิจัยของ กนกศรี จาดเงิน เป็นลักษณะของการฝึกอบรมเช่นเดียวกัน พบว่า ระบบการฝึกอบรมผ่านเว็บ มี 7 องค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาหลักสูตร สื่อประกอบการฝึกอบรม กิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ และการประเมินผล (กนกศรี จาดเงิน, 2558) และจากงานวิจัยของ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ ที่พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล พบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกล ประกอบด้วย คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อหลักและสื่อเสริม แบบฝึกปฏิบัติและการประเมินผล (วาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2562)

3. ผลการทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

3.1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล พบว่า ประสิทธิภาพของ ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาชุดฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่กระบวนการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศทางไกล การศึกษาทางไกล การสร้างชุดฝึกอบรม แล้วนำมาผสมผสานเพื่อสร้างชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล โดยนำสภาพและปัญหา ข้อจำกัดการทำงาน ระยะเวลา และแนวทางการความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้ศึกษาด้วยตนเองตามความสะดวกและความเหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับหลักการที่เน้นการศึกษาหลายท่านได้สรุปไว้ว่า การสร้างชุดฝึกอบรม มีขั้นตอนประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดหน่วยในการฝึกอบรม กำหนดหัวเรื่อง แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินผล การผลิตสื่อและการหาประสิทธิภาพสื่อการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม (นิพนธ์ สุขปรีดี, 2537); (ศิริพรรณ สายหงษ์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ, 2534) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวทุกประการ จึงทำให้ชุดฝึกอบรมนี้มีประสิทธิภาพ โดยจากงานวิจัยของ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ ที่ทำการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล พบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกล มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$ เท่ากับ $E_1/E_2 = 82.07/82.33$ (วาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2562) อีกทั้งงานวิจัยของ สิริวรรณ ศรีพหล ที่ทำการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคม พบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกล จำนวน 3 หน่วยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $80/80$ ตามที่กำหนดไว้ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2560)

3.2 ผลการทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล

3.2.1 ผลการประเมินความรู้ในการฝึกอบรมการนิเทศทางไกล พบว่า ศึกษานิเทศก์ที่ได้รับการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล มีความรู้ระยะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นทั้งที่เป็นแผนการสอนประจำหน่วย เนื้อหาสาระเป็นความรู้และประสบการณ์ที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาปรุงแต่งให้เหมาะแก่การศึกษาด้วยตนเอง จำแนกเนื้อหาเป็นหัวข้อย่อยและหัวข้อตามความสำคัญ ความยากง่าย มีสื่อที่ใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ เป็นเครื่องมือบรรจุเนื้อหาสาระที่เหมาะสมจะถ่ายทอดให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นก็เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศทางไกลทั้งในและต่างประเทศ ผสมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสอบถามไปยังศึกษานิเทศก์และผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรง หลังจากนั้น ผู้วิจัยก็นำมาวิเคราะห์และจัดทำเนื้อหาออกเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ได้เนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการ จึงทำให้เมื่อกลุ่มตัวอย่างศึกษาชุดฝึกอบรมทำให้เข้าใจในเนื้อหาส่งผลให้คะแนนการอบรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และจากงานวิจัยของ ชาศรียา ขายเกลี้ยงและคณะ ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครู ซึ่งเป็น

ลักษณะของการใช้สื่อในการนิเทศทางไกล พบว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนก่อนอบรมเฉลี่ย 17.60 คะแนนและหลังอบรม เฉลี่ย 19.80 คะแนน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เช่นเดียวกัน (ชาคริยา ชายเกลี้ยง และคณะ, 2563) อีกทั้งจากการศึกษาของ สุทธิแดน พลวัตรจิรส์วัฒน์ ที่ศึกษาการนิเทศการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ด้วยกระบวนการนิเทศแบบ SM³ ซึ่งเป็นการนำสื่อออนไลน์มาใช้ในการนิเทศ พบว่า ผู้รับการนิเทศเกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ การเขียนรายงานการพัฒนา นวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น (สุทธิแดน พลวัตรจิรส์วัฒน์, 2564)

3.2.2 ผลการประเมินทักษะการนิเทศทางไกล พบว่า ศึกษานิเทศก์ที่ได้รับการอบรมด้วย ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล มีทักษะหลังการอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.94 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการออกแบบแบบฝึกปฏิบัติที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง มีการเลือกสื่อที่ผู้รับการอบรมมีการใช้งานอยู่เป็นประจำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้รับการอบรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมวัดทักษะได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีช่องทางในการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรกับผู้รับการอบรม ทำให้เมื่อเกิดปัญหาสามารถสอบถามปัญหาและได้ผลย้อนกลับได้ทันที จึงส่งผลให้คะแนนการประเมินด้านทักษะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม และจากการศึกษาแนวคิดของ Harris, B. M. ที่กล่าวว่า ival ว่า การให้คำปรึกษาแนะนำระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อช่วยแก้ปัญหา ทั้งด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงานหรือช่วยแนะนำส่งเสริมให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น (Harris, B. M, 1985) นอกจากนี้จากงานวิจัยของ นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์และคณะ ที่ทำการศึกษาด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกล พบว่า ทักษะด้านการออกแบบกิจกรรมและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นตามลำดับในระยะที่ 1,2 และ 3 คือ 12.37 15.03 และ 19.13 ตามลำดับ (นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์ และคณะ, 2562) และงานวิจัยของ ชาคริยา ชายเกลี้ยงและคณะ ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครูระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ครูมีทักษะการวิจัยเฉลี่ยร้อยละ 82.00 (ชาคริยา ชายเกลี้ยง และคณะ, 2563)

3.2.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ พบว่า โดยภาพรวมผู้รับการอบรมมีความเห็นในระดับมากกว่าชุดฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ได้ ($\bar{X} = 4.25$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการออกแบบเนื้อหา กิจกรรม สื่อที่ใช้และการประเมินผลที่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ชัดเจนมีการนำเสนอภาพและปัญหา ข้อจำกัดการทำงาน ระยะเวลา และศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้ศึกษาด้วยตนเองตามความสะดวกและความเหมาะสม มีการนำเสนอข้อดีของเทคโนโลยีที่ผู้รับการอบรมได้มีการใช้อยู่เป็นประจำมาปรับประยุกต์ใช้ในงานนิเทศ ช่วยเพิ่มความสะดวกในการนิเทศโดยไม่จำเป็นที่ผู้รับการนิเทศต้องเดินทางไปยังสถานศึกษา ช่วยแก้ปัญหาการนิเทศที่ไม่ต่อเนื่องและปัญหาของ

จำนวนศึกษานิเทศก์ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งมีการออกแบบกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติจริง เมื่อผู้รับการอบรมได้มีการปฏิบัติทำให้ทราบถึงข้อดีของการใช้งาน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการนำไปใช้ในงานได้จริง นอกจากนี้จากการศึกษาของ Elizabeth A. T. et al. ที่พัฒนาระบบ Remote Supervision พบว่า ระบบมีความเหมาะสมและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศได้เป็นอย่างดี (Elizabeth A. T. et al, 2020) อีกทั้งจากผลการวิจัยของ Robert, M. C. ที่ได้ศึกษานิเทศทางไกลในการบริการบุคคล พบว่า วิธีการนิเทศทางไกลมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการนิเทศการบริการบุคคลหรือกำกับดูแลงานประเภทอื่น ๆ ได้ (Robert, M. C, 2015)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกลที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การปฏิสัมพันธ์ และการประเมินผล ผลการทดลองใช้และประเมินชุดฝึกอบรม พบว่า ชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะหลังการอบรมคิดเป็นร้อยละ 82.94 และผู้รับการอบรมมีความเห็นในระดับมากกว่าชุดฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ได้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1) ก่อนการฝึกอบรมควรมีการปฐมนิเทศให้ผู้เข้ารับการอบรม 2) ควรมีการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เพื่อความเหมาะสมของกิจกรรม 3) ควรสำรวจความสามารถในการใช้โปรแกรมของผู้เข้ารับการอบรม 4) วิทยากรควรมีเวลาและช่องทางในการสื่อสารกับผู้รับการอบรม 5) หลังการฝึกอบรม ควรมีการพูดคุยกันระหว่างวิทยากรและผู้รับการอบรมเพื่อรับฟังข้อดี ข้อเสนอแนะและสิ่งที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง เป็นต้น 2) ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศทางไกล เพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับศึกษานิเทศก์ในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเป็นผู้นำ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกศรี จาดเงิน. (2558). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผ่านเว็บ เรื่องทักษะการประเมินผู้ป่วยจิตเภทและความผิดปกติทางอารมณ์ สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 8(3), 63-75.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2536). หน่วยที่ 13 การศึกษาทางไกลกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ใน เอกสารการสอน ชุดวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 9-15 (หน้า 200-202). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2558). หน่วยที่ 6 ชุดการสอนทางไกล. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อพัฒนสร หน่วยที่ 1-8 (หน้า 1- 48). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชาคริยา ชายเกลี้ยง และคณะ. (2563). รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครู ระดับมัธยมศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 6(10), 5344-5361.
- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์ และคณะ. (2562). การศึกษาผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ด้วยระบบทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำหรับครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในโครงการพัฒนาครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลให้มีศักยภาพในการสนับสนุนการเรียนของนักเรียน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิพนธ์ ศุขปริดี. (2537). หน่วยที่ 12 ชุดฝึกอบรม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม หน่วยที่ 12-15 (หน้า 147-197). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2561). การผลิตชุดการสอนและชุดฝึกอบรม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ประสพการณ์ วิชาชีพเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2562). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน สำหรับครูในโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 12(2), 164-177.
- ศิริพรรณ สายหงษ์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ. (2534). หน่วยที่ 14 การผลิตและการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อการศึกษานอกระบบ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาสื่อและการใช้สื่อการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 9-15 (หน้า 669-766). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงาน กศน. จังหวัดชายแดนใต้. (2564). คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. เรียกใช้เมื่อ 10 มีนาคม 2564 จาก <http://satun.nfe.go.th/satun/UserFiles/File/jcht40263.pdf>

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). รายงานการพัฒนาการนิเทศทางไกลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระหว่างปี 2532 - 2539. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2557). รายงานผลการปฏิบัติงานหน่วยศึกษานิเทศก์ ปีงบประมาณ 2557. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2563 จาก http://www.mediafire.com/file/lqag06f9rw6wf9d/รายงานผลการปฏิบัติงาน_2557.rar
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2563 จาก https://www.etvthai.tv/upload/Document/21112561_1424542236.pdf
- สิริวรรณ ศรีพล. (2560). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคม เรื่องการพัฒนาการเรียนรู้โน้มนำในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 10(1), 72-85.
- สุทธิแดน พลวัตจิรวัฒน์. (2564). การนิเทศการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19: กรณีศึกษาการใช้กระบวนการนิเทศแบบ SM3. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด่านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์, 8(1), 31-42.
- Bender, S. & Dykeman, C. (2016). Supervisees' perceptions of effective supervision: comparison of fully synchronous cyber supervision to traditional methods. *Journal of Technology in Human Services*, 34(4), 326-337.
- Bernard, J. M. & Goodyear, R. K. (2014). *Fundamentals of clinical supervision*. (5th ed.) .Upper Saddle River. NJ: Pearson Education.
- Burrack, F. (2012). Using Videoconferencing for Teacher Professional Development and Ensemble Clinics. *Music Educators Journal*, 98(3), 56-58.
- Elizabeth A. T. et al. (2020). A System for Remote Supervision: An Innovative Guide to Supervising Student Teachers. *Journal of Palaestra*, 34(3), 47-52.
- Fendi, H. et al. (2020). Online-Based Academic Supervision during the Covid-19 Pandemic. *Journal of Physics: Conference Series*, 1779(2021), 12-27.
- Harris, B. M. (1985). *Supervisory Behaviors in Education* (3rd ed) . Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

- Nonthaputha, T. et al. (2021). Development of Online Supervision System for Industrial Education Pre- Teachers. Retrieved March 10, 2021, from <https://www.researchgate.net/publication/357637301>
- Robert, M. C. (2015). An Examination of Supervisory working alliance, Supervisee Demographics and delivery methods in Synchronous. Retrieved April 12, 2021, from https://digitalcommons.odu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1038&context=chs_etds
- Torman, M. (2020). 5 Reasons Why Zoom Will Benefit Your Small Business. Retrieved January 1, 2021, from <https://blog.zoom.us/zoom-video-communications-small-business-benefits>
- Watters, Y. & Northey W. F. (2020). Online Tele supervision: Competence Forged in a Pandemic. *Journal of Family Psychotherapy*, 31(202), 157-177.